

2016-10-28

n.registrator@regeringskansliet.se
n.remisser@regeringskansliet.se

Till Näringsdepartementet
N2016_05511_ITP SmåKom
Regeringskansliets diarienummer N2016/05511/ITP

Yttrande över SOU 2016:54 – Till sista utposten

Sammanfattning

- SmåKom anser att eventuella föreskrifter för under vilka omständigheter undantag får göras från femdagarsregeln om utdelning av post, inte får innebära en försämring för lands- och glesbygd jämfört med förhållandena idag. Utgångspunkten måste vara att likvärdig samhällsomfattande postservice erbjuds alla.
- SmåKom har inget att invända mot att tillhandahållare av postservice åläggs att lämna uppgifter som sin verksamhet, som en kvalitetssäkring.
- Alla aktörer måste självklart få tillgång till postnummersystemet och adressuppgifter utan kostnad, anser SmåKom.

Kommentarer

Utredningen slår fast att en grundläggande fråga som ”inte har hunnit analyseras tillräckligt för att föreslå ändringar” är den samhällsomfattande posttjänstens principer och omfattning. SmåKom ser det som nödvändigt att det fortsatt finns åtminstone en aktör som har det samhällsomfattande uppdraget.

Kap 3 bakgrund och gällande rätt

Trots digitaliseringen är fysiska brevframsändelser fortfarande det främsta distributionssättet för många myndigheter och företag. Som en effekt av större e-handel ökar antalet paketframsändelser. Det är därför utmärkt att lagen stipulerar att ”Sverige ska ha en samhällsomfattande posttjänst, som ska finnas i hela landet, som är av god kvalitet och som innebär att alla användare kan ta emot postframsändelser och till rimliga priser för befordran kan avlämna sådana framsändelser”.

SmåKom vill peka på att 3 kap 5 § Postlagen förpliktigar staten att upprätthålla posttjänsten: ”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska fortlöpande följa utvecklingen på postområdet, samt bevaka att posttjänsterna svarar mot samhällets behov och att en väl fungerande samhällsomfattande posttjänst av god kvalitet finns tillgänglig för alla användare.”

Kap 4 kartläggning av postmarknaden

Utredningen har haft svårt att få fram tillförlitlig statistik om pakettidistribution. Det finns inga samlade uppgifter från aktörerna, vilket försvårar bedömningen av behovet. I större delen av landet finns dock endast en distributör (enl karta sid 82).

Det är positivt att utredningen ser möjligheter i att upprätthålla posttjänsten i lands- och glesbygd på en hög nivå, tack vare ökad e-handel och paketutdelning via lantbrevbäringen.

5. En samhällsekonomisk analys av postmarknaden och digitaliseringens effekter på den
Utredningen noterar risken att ”den geografiska tillgängligheten i kombination med utdelningsfrekvensen kan komma att påverkas” av fallande volymer i glesbygd. Exempel ges på frivilliga överenskommelser om leverans närmare bostaden i utbyte mot utdelningsfrekvens. Det är oroande att enskilda hushåll på detta sätt måste förhandla med Postnord, något som utredningen befarar kan komma att öka. SmåKom välkomnar möjligheten att stävja detta genom föreskriftsrätt för Post- och telestyrelsen (PTS, se nedan under 11).

6. Tillgång till postal infrastruktur

SmåKom instämmer i utredningens synpunkt att tillgången till adressuppgifter måste säkras för aktörer på postmarknaden, en fråga som bereds på regeringkansliet i avsikt att lösas.

SmåKom framförde i yttrandet över delbetänkandet SOU 2016:27 att postutdelningen skulle kunna effektiviseras i tätort genom annat distributionssystem än till varje lägenhetsdörr. Utredningen förordar fastighetsboxar, men konstaterar att utvecklingen går långsamt och är frivillig. SmåKom menar att övergången borde regleras för rationalisera postutdelningen, också för villaområden.

Tillgång till postnummer, som föreslås av utredningen, anser SmåKom vara en självklar förutsättning för att kunna bedriva postal verksamhet. Öppenhet följer också EU:s bestämmelser.

7. Tillsyn och uppgiftslämnande

Inga synpunkter.

8. Den samhällsomfattande posttjänstens omfattning

8.2. Antalet avlämningsställen med undantag från femdagarsutdelning har ökat från ca 900 till 974 mellan år 2014 och februari 2016 (sid 182). Postnord menar att frivilliga överenskommelser ligger till grund för detta. Utredningen föreslår att det i föreskrifter, som PTS formulerar, ska förtydligas hur undantagen från femdagarsutdelning ska tolkas och tillämpas. SmåKom anser att det kan vara bra, särskilt för att få till stånd en likvärdig bedömning. Föreskrifterna måste dock formuleras restriktivt och får inte innebära ett större utrymme än idag för att göra undantag.

Rimligt avstånd till ombud/serviceställe är inte reglerat i Sverige, utöver riktlinjer anger att i glesbygd bör avståndet inte överstiga 50 km enkel väg. Vi i SmåKom frågar oss om detta är god tillgänglighet. En fördjupning kunde göras med en jämförelse med övriga nordiska länders bestämmelser, med beaktande av postlagen 3 kap 1 §: ”Expeditions- och inlämningsställen ska ligga så tätt att användarnas behov beaktas”.

9. Geografiska förhållanden och förutsättningar i Sverige

I kapitlet redogörs för hur det ser ut i Sverige. SmåKom sympatiserar med den samhällsekonomiska analysen, där hänsyn måste tas till både postdistributörens och postmottagarens arbetsinsats. Slutsatsen blir att det är mera samhällsekonomiskt lönsamt att inrätta fastighetsboxar för flerfamiljshus än att förlänga avstånd till lådsamlingar i glesbygd. SmåKom anser att utredningen tydligt bör framföra detta till tillsynsmyndigheten PTS, och att denna analys ska vara vägledande för framtiden.

10. De rådande och framtida behoven i ett digitaliserat samhälle

Utredningen konstaterar att et råder korrelation med privatpersoners nöjdhet med sin postanordning och avståndet till denna. 80 % av privatpersoner i områden med mycket låg tillgänglighet till service vill ha postutdelning fem dagar i veckan, medan motsvarande siffra i områden med hög tillgänglighet bara är 50 %. SmåKom anser att utredningen bör ta fast på detta. Människor i glesbygd har inga alternativ till service och därför är det av särskild vikt att posttjänsten upprätthålls med en hög servicenivå.

11. Överväganden och förslag

P 11.2.1, 11.2.2 Förslag: Undantag från femdagarsutdelning. Utredningen anser att omfattningen av Postnords samhällsuppdrag bör förtydligas (s 273). Regeringen och/eller PTS bör i föreskrifter ange under vilka omständigheter som Postnord kan göra undantag från utdelning 5 dagar/vecka, för att ”anpassas efter medborgarnas nya kommunikationsmönster och grundläggande behov”.

Eventuella föreskrifter får inte legitimera en försämrad postutdelning i lands- och glesbygd. Utredningen skriver i sin motivering: ”Postmarknaden i Sverige befinner sig under ett stort förändringstryck på grund av digitaliseringen....detta kan komma att påverka förutsättningarna för postverksamheten i glesbygd”. Vi tolkar ambitionen välvilligt, det vill säga att en reglering eftersträvas för att undvika vidare försämring av posttjänsten.

För boende och företag i lands- och glesbygd, där e-handel blir allt mer betydelsefull, måste en snabb och säker distribution finnas.

P 11.3 Förslag: i 3 kap 5 § postlagen läggs till: Tillhandahållare av postservice ska på begäran lämna uppgifter om sin verksamhet.

SmåKom har inget att invända mot detta, då syftet är att endast seriösa företag får möjlighet att tillhandahålla postservice.

P 11.4 Förslag: Postnummersystemet ska hållas tillgängligt till ett kostnadsorienterat pris på tillhandahållarens webbplats (d v s noll kronor, eftersom det finns hos Postnord och enkelt kan läggas ut på webben)

SmåKom anser detta vara en självklarhet, liksom att adressuppgifter tillhandahålls. Den sistnämnda frågan bereds enligt utredningen på regeringskansliet.

12 Konsekvenser

SmåKom uppfattar att föreskriftsrätten avseende undantag från utdelning av postförsändelser fem dagar per vecka avses användas med de samhällsekonomiska analyserna som utgångspunkt. Rimliga föreskrifter i stället för förhandlingar mellan parterna om avstånd och utdelningsfrekvens är att föredra.

Detta yttrande har antagits av SmåKoms styrelse.

Peter Lindroth
Ordförande

Hilkka Eskelinen
Sekreterare

SmåKom, Box 141, 546 21 Karlsborg. Tel 073 7087380.
Kontakt: Sekreterare Hilkka Eskelinen, hilkka.eskelinen@smakom.se